

רק אם נשעת גניבה הכניסו לרשותו, א"כ אמה נא לחייט על מה שגנב ואז היה קטן ופטור, או לילמא דלפטר הוא בר מלוות אך אינו בר דעת, עכ"ס עמה שמכרו חייב ונגניבת ממון ודאי אינו כאלהותו ככחאי גוונא, כיון שנשעתה שגנבו לא נמחשו, ומהא אס אינו ברשותו אינו גנב, אבל על המכירה נ"ע.

ולענין עדי גניבה ועדי מכירה ולענין הזמה אין כאן מקומם. ולענין אס החזיר הנגנב אימתה הוא חזרה לענין שלא לחייב אח"כ על המכירה, עין נהלי גניבה [סוף פ"ד] ומשם תלמד לנאן. ועוד יש הרהורי דברים נמלוה זו, ואי"ה אשנה פרק זה.

מצוה לז,

שלא להעיד בשקר

(א) [א] שלא להעיד וכו'. להאריך בהלכות עדות נרדף מצב מיזמד, ועין מה שכתבנו לקמן פרשת משפטים [מלוה ע"ה], אס הביא הרב המחבר בפירושו מי אס הפסולים, ובפרשה ויקרא [מלוה קכ"ב אות ו' וז'] לענין מלך.

והלאו הוא עובר בין נדיבי ממונות בין נדיבי נפשות בין נאסור והיתר, הכלל כל היבא דמועילה עדותו והעיד שקר עובר על לאו זה. וכדיני נפשות ודיני ממונות אין עדות מועילה אלא לפני בית דין, א"כ אינו עובר אלא נהעיד לפני כ"ד, וכדיני אסור והיתר הן להחיר אסור או לאסור המומר אין נרדף בית דין, ואפילו שלא בפני בית דין מועילה עדותו, כמנואר בש"ס, ועין פני יהושע גיטין כ"ט ע"א ד"ה רבא, שכתב ג"כ כך, ע"ש, א"כ עובר אפילו שלא בבית דין, וזה פשוט, ומנואר ג"כ בנכ"ה ע"י ריב"ז.

1

2

מצוה לז

שלא להעיד בשקר

(א) שלא להעיד עדות שקר, שנאמר [שמות כ', י"ג] לא תענה ברעך עד שקר, ונכפל במקום אחר בלשון אחר [דברים ה', י"ז] עד שואי. שורש מצוה זו נגלה, כי השקר נמאס ונאלח לעין כל משכיל, גם כי בעדות אמת העולם עומד, שכל דברי ריבות בני אדם מתבטלים בעדות אנשים, ואם כן עדות שקר סיבה לחורבן הישוב.

דיני המצוה, כגון ממי מקבלין עדות וממי אין מקבלין, ובמה יפסלו בני אדם להעיד, וכיצד קבלת העדות, וכי יש בני אדם שאין מעידין לכל אדם מרוב מעלתן, ודרישת העדות והחקירה, והחילוק שבין עדות ממון לעדות נפשות, והחילוק שבין דרישה לבדיקה. (ב) והחילוק שבין עדות בשטר לעל פה, ויתר רובי פרטיה, מבוארין בסנהדרין [דף י"ח ע"א ואילך] ובמקומות בתלמוד.

לז. יתרו לאו י"י. רמב"ם לאוין רפ"ה. הלכות עדות פ"ס ס"חג. לאוין רפ"ז. סמ"ק לאוין רל"ה. א. דמפ"ס "בלטא". ב. ולשון מכילתא, לא תענה ברעך, זו אזהרה לעדים וזממין. ס"ה"ם להר"ם.

(ב) [כ] והחילוק וכו'. עין בטור ושו"ע ח"מ ס"י כ"ח ס"ח השיטות בעדות ככתב, דדעת בש"י עדות לא מהני בכח נכנל ענין, ודעת ר"ם [יבמות ל"א ע"ג חוד"ה דחו] דאס אינו אילם מהני, וע"ש באריות לענין עדות בשטר אס היא מן המורה או מדברי סופרים. א"כ כל היבא דמהני עדות ככתב עובר על לאו זה אס חתם בשקר. ועין שם נגמיות המשפט ביאורים סק"ו, מניא דאף לר"ח דמהני ככתב, מ"מ אין העדות נגמרת עד שיצאו הכתב לפני בית דין, וקודם לזה אינו עובר כלל טענה כי לא מהני קודם שצא לבית דין, אך בשטר מיבא כשחתם הוא ליה כאלו נחקרה עדותו בבית דין ומהני ח"ף ועובר מיבא כשפת חתימה, ע"ש. וכדבר אסור והיתר דעד אחר ואשה אין קרוב לאמנים, מועיל ג"כ מפי כחכס לכלו עלמא, עין גיטין ע"א ע"א וננדע ביהודה מהדו"מ ח"מ ס' ד', ומועילה גם כן עדות חוץ לבית דין כמו שהגיד בעל פה, ועין אבה"ע ס' י"ז ס"ח גני מלאו כחוב וכו'.

3

ולבאורה, לפי מה שהבין הכסף משנה פ"ט מעדות הי"א בדברי הר"ם, דסובר כפנתר ר"ח דאס ראו להגיד נפה ואינו אילם מועילה עדות ככתב ג"כ, אס כן לפנתר הרב הנמיר פ"ג משכירות ה"ב, שכתב דסובר הר"ם פסמה נקול לוקח אף דאין בו מעשה, כיון דמשכחת לה ע"י מעשה, וע"ש נלחם משנה שחירן הסוגיא כפנתרין פרק ארבע מיתום ס"ה ע"ב, דאמרינן שם דעדים זוממין אין בהן מעשה, ומקשה מ"י יוחנן דסובר כפסמה נקול לוקח, והא לדעת הר"ם אין קושיא דשאינו חסימה דלפטר כמעשה, ומירן עפ"י דברי הר"ם הנ"ל דמועילה עדות ככתב, א"כ גם נעדים זוממין משמת ע"י מעשה ומקשה שפיר, ע"ש. ונמשנה למלך פ"ד ממלוה ה"ו ד"ה והנה כלל, מניאו ג"כ לענין ריבית, וע"ש כפנתרין חירון הש"ס הואיל וישנן בראיה, ע"ש דמירי לענין קרבן, וכמכות ב' ע"ב אמרינן דעדים זוממין דנן גרופה מנין שלוקין, ואמרינן מדכתיב [דברים כ"ה, ב'] והיה אס בן וכו', ומקשה הש"ס ומיטוק ליה מלא טענה, ומתוך דהוי לאו שאין בו מעשה. וע"ש ד' ע"ב.

4

ד' יהודה יליף מעדים זוממין ללאו שאין בו מעשה לוקח עליו, ע"ש. ולפי מה שנחנאל, כיון דעדות משכחת לה ככתב, א"כ אפילו כלל ככתב הוי ליה מעשה ולפ"ה, א"כ מאי מתוך הש"ס דהוי ליה לאו שאין בו מעשה, וכן היאך יליף ר' יהודה מעדים זוממין ללאו שאין בו מעשה לוקח.

אך נראה, לפי מסקנת הש"ס כפנתרין הנ"ל הואיל וישנן בראיה, ועין רש"י

שפירש דעיקר החיוב שמעדין שראו ונראה אין בה מעשה, א"כ כמו שלענין קרנן שם כנרייתא דעדים זוממין אין בהן מעשה, א"כ הוא הדין לענין מלקות ג"כ אין בהן מעשה ולא משכחת כלל מעשה, אפילו אס כאלמא ככתב עדומס, מ"מ מעדין על הראיה והראיה אין בה מעשה, כמו לר' יוחנן דקול הוי מעשה מ"מ כיון שמעדין על הראיה הוי אין בו מעשה, א"כ ככתב ג"כ אין בו מעשה, א"כ לפי המסקנא לא משכחת כלל מעשה נעדים. ומ"מ חירון הלחם משנה שפיר לפי הפלגא דעתך, ע"ש וחב"ן.

שוב ראיתי כפפר אורים ותומים ח"מ ס' כ"ח חומים פקט"ו, הביא ראה דגס לר"ח לא מהני כתב דעדים נדיבי נפשות, מסוגיא זו דפנתרין דעדים זוממין אין בו מעשה, והא יכ כהם מעשה דטוחבין העדות, ולא הכנתי ראיתו, דהגמרא מקשה לר' יוחנן דקול הוי מעשה, ומ"מ מסיק דעדים זוממין לא הוה מעשה דיטנו בראיה, א"כ אפילו ככתב לא הוי מעשה כיון דיטנו בראיה. ולומר דראיתו מהפלגא דעתך דכתיב סובר הואיל וישנו נקול לא הוי מעשה, וקשה הא ישנו ככתב, זה אינו, דעדינא מיניה פריך דכנל עדות הוי מעשה לר' יוחנן דסובר פסמה נקול הוי מעשה, ע"ש וחב"ן, ולהמסקנא כאלמא ככל ענין לא הוי מעשה.

וע"ש עוד שמיישג מה שדקדק המהרש"א בחו"ס שבועות כ"א ע"א ד"ה חוץ [השני], דהקשו למה לא חשיב עדים זוממין ולוקחין אף שאין בו מעשה, כמנואר במכות ד' ע"ב דר' יהודה יליף מזה דלאו שאין בו מעשה לוקח, ודקדק המהרש"א, אמאי לא הביאו החו"ס פסנתרין הנ"ל דמפורש שם דעדים זוממין אין בהם מעשה, ומירן הוא ז"ל, דמשס ליכא ראיה דמירי נפשות, וכדיני נפשות לא מהני ככתב לכלו עלמא, על כן לא הוי מעשה, על כן מביאים ראיה ממכות, ע"ש. וכאלמא דברי מהרש"א נכונים למסקנת הש"ס כפנתרין, דאפילו אי כתב מהני מ"מ הוי אין בו מעשה דיטנו בראיה, וכן הוא במהרש"א להדיא ח"ל, לענין עדים זוממין לא הולכר וכו' דכההיא דפרק ד' מיתום אמרינן כהדיא דמניא ילאו עדים זוממין שאין בהם מעשה, ומסיק הואיל וישנן בראיה וכו', עכ"ל, ולמה הביא לשון זה, ומסיק, אלא כוונתו דלפי המסקנא אפילו היבא דמהני כתב וככתב גם כן, מ"מ הוי אין בו מעשה, וזה ברור.

ולסברת הרב המחבר נכמה מקומות [עין מלוה רמ"א, שר"מ-ש"מ ועוד], דכל לאו שאפשר לעבור עליו בלי מעשה, אף אס עשה מעשה אין לוקח, דהוי לאו שאין בו מעשה, א"כ כודאי ניחא, דנעדים זוממין אף ככתב הוי אין בהם מעשה כיון דלפטר לעבור בלי מעשה, ומה שקשה על סברת הרב המחבר ממה שכתב כללו דחסימה פרשת כ' תלל [מלוה תקל"ו], יבואר שם א"ה. והנה פנתר הרב המחבר מפורש כאן בר"ף, שגורס, שאני עדים זוממין שן ישנן בריה, ופירש באריות, כיון דכיונים להעיד בלי מעשה אף שעשו מעשה בעקימת פסחים מ"מ לא הוי מעשה, עין פננים ומראה כפנתר הרב המחבר. וממהני על האחרונים שהביאו סברות אלו ככמה מקומות, ולא הביאו דברי הר"ף ז"ל כנא"ן, וגם על הרב הנמיר [פ"ג משכירות ה"ב] קשה, שכתב בדברי הר"ם להיפך, ויש ליישב ויבואר א"ה במקום אחר.

ולדינא כללו זה אין נפק"מ, כי עדים שקרנים אס יוכלו לקיים כהם דין הזמה מקיימים כהם, ואס לאו לוקחין אף שאין בהן מעשה, מפסוק

ג) עין במלחמות ובחידושי הר"ן סנהדרין שם. דדברי הר"ף הם דוקא לגבי קרבן וכתיב ביה תורה אחת. משא"כ לגבי חסימה שריא למלקות לא אמרינן הכי. ולפי"ז אין ראיה מהר"ף לשיטת החי"ך. ויתיישב ג"כ מה שהעיר לפנינו על הרב הנמיר דאירי לגבי חסימה [מנח"ס מנח"ס. מהר"ם שיק. דברי יחזקאל ס"י כ' א"י ע"ס].

א) עין ביראי ס"י קע"ח (רמ"ג) ובספ"ג ליה רפ"ז דכתוב מדבר בפעיד עדות כב"ד במשום שאינו יכול לחזור ולהגיד. ולי"ע לפי מה שכתב להלן באות י"ג, דבעדות חוץ לבידי אפילו היבא דמועיל יכול לחזור ולהגיד. ועין כאן במנח"ס. ב) ע"ש בחלקת מחוקק ס"ק ע"ח, דבעדות אשה דוכה לשאר הוראת אסור והיתר, וע"ש בב"ש ס"ק קכ"ה.

והיה אם כן וכו', כמבואר שם בש"ס מכות ז' ע"ב ור"מ פ"כ מעדות ה' ח' וכו', וילמתי קצת חוץ מגדר החיבור.

ג) ובלאז היה אין חילוק בין שני עדים, או עד אחד לשנופה, או לאיסור והימר שעד אחד נאמן, או לעדות אשה וסוטה ועגלה ערופה

5

שעד אחד נאמן מן התורה, עיין ש"ס [סוטה ל"א ע"א, מ"ז ע"א] ור"מ ה"ל עדות [פ"ה ה"ב], גם עדות אשה שמה בעלה יש דעות שעד אחד נאמן מן התורה, ויש סוברים דעד אחד נאמן מדברינן, ואין כאן מקום להאריך. עכ"פ נכל גזוי דמטילה עדותו והעיד שקר, נודחי עובר בלאו הוה.

ד) ולכאורה נראה דגם עדים פסולים, אך

בעלי הדין קיבלו עליהם דניני ממונות, כגון קרובים או שאר פסולים ג"כ עוברים בלאו זה, אף שהם אינם חייבים בקרבן שנופה עיין ר"ן שנופות [ט"ז ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה והס], ומה שנכתוב להלן

6

נעשה"י [בנאות הכאה], מ"מ עוברים בלאו הוה. אך אפשר כיון דכתיב כחורה לא תענה ברעך עד שקר, א"כ דוקא אם הוא עד על פי התורה, אבל אם אינו עד על פי התורה אינו עובר בלאו זה רק הוה ליה חזיק ממונו של חברו והוא בגדר גזל, אבל בלאו זה אינו עובר. ונר"ן פירק שנופת העדות [סס] הביא ירושלמי שם פ"ד ה"א, דאילו קבלו עליהם [קרוב או פסול] [עד אחד] אינו חייב בקרבן שנופה, דכתיב ויקרא ה' ה' והוא פ"ג וכו', אם הכשר ולא אם שאינו כשר. א"כ הכא נמי דכתיב לא תענה וגו' [עד שקר], דוקא אם ראוי לעדות, אבל בקבלו אינו עד ואינו עובר בלאו הוה, ונפק"מ דאילו בגדר עד וזמם שיהא פסול לכל עדות שכתורה, ולענין עונש הומה יבואר לקמן [נאות ה"ן].

וראיתי

לרמב"ן פרשת ואחמקן [דברים ה', י"ז], ח"ל, וביאר ולא תענה

ברעך עד שוא, לאסור להעיד על חברו אפילו דבר שאינו כלום

ולא יחמיצו בו כלום בביט דין, כגון שיעיד אחר פלוני ליתן לזה מנה ולא קנו

ממנו, כי שוא דבר בטל, עכ"ל. ואינו מבין דכתיב, שאם העד יודע שלא יספידנו

שום ממון, כי לא יחמיצו בביט דין עפ"י עדותו, למה עובר בלאו דלא תענה,

הלא זה אינו בגדר עדות, ואם אחד יעיד בביט דין שפלוני אכל היום והוא שקר

שלא אכל, האם יעבור בלאו דלא תענה, סוף דבר שדברי רמב"ן זריזין אצלי

תלמוד.

7

ג) (ד) בזכרים וכו'. ואינו מבין, נהי דאפשר בקבלו שני בעלי הדינים לאשה מ"מ זה לא הוה בגדר עדות [עיין בנאות הקודמת].

אך יש עדויות כחורה שהאשה נאמנת, כגון עדות אשה ועד טומאה גבי סוטה, עיין ש"ס [בנאות קכ"ב ע"א, סוטה ל"א ע"א], ור"מ פ"א מסוטה הע"ו

ופ"ה מעדות ה"ב, וכן בעגלה ערופה נשים נאמנות מן התורה, ולענין איסור והימר ליפינן עד אחד מוספרה לה, עיין גיטין ז' ע"ב [מוד"ה עד [הראשון]].

א"כ אם העידו שקר אמאי אינן עוברות בלאו זה דלא תענה ברעך, ולכאורה נראה שגשים וכל פסולי עדות כגון עבדים וכדומה, כיון דכשרים לעדות עוברים

בלא תענה ברעך עד שקר אם העידו שקר. ונר"ן לומר כסברת המשנה למנך בהנאות סוף הספר פרשת ויקרא [מלטה קכ"ג], דאף דעד אחד חייב בשנופת

העדות במקום שמחייב ממון, כגון עד מיחה ועד טומאה, עיין ש"ס שנופות ל"ב ע"א וע"ב ור"מ פ"י משנופות ה"ל ח' ו"א, דוקא עד אחד דראוי להפיד

ע"י צירוף, א"כ אפילו בלא צירוף, כל מקום שמחייב ממון חייב בקרבן שנופה, אבל נשים שאינן בגדר עדות כלל, אף דכאן האמינתן תורה, מ"מ אינן חייבות

בקרבן שנופה, ודקדק כן מהמשנה ריש פ"ד ששנופות ומדברי הרב המחבר, ע"ש, על כרחך נר"ן לומר דלא היא עד כלל. א"כ כאן נמי אף במקום דגשים

נאמנות אינן עוברות בלאו זה, דהתורה כתבה בלשון עד, והן אינן בגדר עדות כלל, והוא הדין עבדים ג"כ דגשים בכל מילי לנשים, אף דמתקומות הניל נאמנים

מ"מ אינם בגדר עדות כלל.

ונראה ל"י דקרובים דג"כ כשרים בעדויות הניל, כיון דהם אנשים וישנם

בגדר עדות חייבים בקרבן שנופה, וגם עוברים בלאו הוה, דהם הוו עדים לכל התורה ורק אללו הם קרובים, ובמקומות שקרובים נאמנים הוו לכו

עדים ומיינים בקרבן שנופה בעדות מיחה וטומאה, וכאן נמי חייבים בלאו הוה. אפ"ג דכתבתי למעלה [בנאות הקודמת] בקבלו עליהם קרוב או פסול, אינו חייב בקרבן שנופה, זה אינו, דבשאלתם בקבלו כיון בלאו עד הוא בדבר זה מן התורה

8

9

אף דהם הכשירו אותו מ"מ לא הוה עד, אבל במקום שקרוב נאמן מן התורה הוה ליה עד, וכלל מקום הוא ג"כ בגדר עד, א"כ הוה ליה עד ומייב קרבן שנופה, וגם עובר בלאו הוה. אך נשים אפ"פ שנאמנות מ"מ אינן בגדר עדות בשום מקום ופטורות ואינן נקראות עד. א"כ קרוב במקום שאינו נאמן, ג"כ לא הוה עד, אף דקבלו, מ"מ לא הוה עד דהוה כמו מתנה שהחייב מעצמו. אבל קרוב במקום שנאמן מן התורה כגון בעדויות הניל, הוה ליה עד ומייב קרבן שנופה, כן נראה לעני"ד ברור בע"ה. וכן לענין הומה יש להם דין עדים וזממין. ולענין נשים יבואר לפנינו [בנאות הכאה ד"ה וגם בנאשה], אם יש להן דין עד וזמם.

(ד) והעובר וכו' וישבו מלקות

וכו'. היינו, במקום

דשי"ן הומה או מיחה או ממון אינו חייב

מלקות, דכפירוש ריבנהו חורה עד וזמם

למשלומין, רק במקום שלא עובד לקיים דין

הומה, כגון כן גרושה וכן מלצה וכדומה, לוקין, כמבואר בנכות ז' ע"א ור"מ

פ"כ מעדות ה"ח, ולוקין מגזירת הכתוב והיה אם כן, ע"ש.

והזנה נראה, ככל עניני עדות הן דניני ממונות ודיני נפשות ואיסור והימור

אם הוסי, אם יוכלו לקיים כאשר זמם, מקיימים דין הומה, ואם לאו

לוקין. עיין ר"מ ה"ל עדות [פ"כ ופכ"א] כמה דינים, ודאייתו בקלות המוסר ס"ר

ל"ח סק"ד, נסתפק בלש שני עדים העידו שנאמנת יעו של אחד והחומר, אם

מחויבים לשלם דמי היין מכאשר זמם, או אפשר כיון דכתיב לעשות לאחיו, וכלן

אין מעדין לחייב איש רק על היין הם מעדיים. ומביא ראיה מפנהדרין י' ע"א,

דלש העידו שפלוני רכב שורו של פלוני משלמים דמי השור, אף דמסבדי על

השור ולא על בעל השור מ"מ חייבים, הכא נמי, עכ"ל. ולדי מהפס דבדר זה,

לעני"ד בליסור והימר לא שייך כלל כאשר זמם, כיון דמבואר בש"ס דקיימא לן

דאין דין הומה עד שיגמר הדין וגזירת הכתוב היא, עיין ש"ס מכות ה' ע"ב

ור"מ פ"כ מעדות ה"א, א"כ נראה לעני"ד דלא שייך נגמר הדין אלא במקום

שצריכין בית דין, כגון דיני נפשות ודיני ממונות, וצריכין כ"ג ולדון

ביום והכרה דברים, שייך שפיר גמר דין, אבל בליסור והימר דחכם אחד מורה

הדין, ואין לו דין בית דין כלל, וקרובים ופסולים לדינים כשרים להוראה, לא

שייך כלל נגמר דין כדוע, ועיין בנאשה"ע פ"י נחשונות חלקת מחוקק ס"ק ע"ה *

בצריכות לענין החרת עגונה בשלשה, מה שהשיג על זה, ועיין בנית שמואל שם

ס"ק קכ"ד שישב דהו דין, וכל זה שם, אבל שאר איסור והימר פשוט דאין לר"ן

בית דין כמו יין נסך וכדומה, א"כ אם אין בית דין לא שייך דין וגמר דין, חו

גזרת הכתוב דאין עושים על המחשבה והדיבור לנד רק אם נגמר הדין דהו

כעין מעשה, ע"ש, א"כ היכא דלא שייך נגמר דין נראה ברור דאין כאן דין

הומה. וגבי איסור והימר כל מקום דנר"ן שני עדים, כמבואר ביו"ד פ"ר קכ"ו

[ספיקי ח' וצ"י ע"ש, נודחי אין נר"ן לקבל עדות בנית דין של שלשה, אלא הכס

בעל הוראה, ואפשר דנר"ן שלשה שלא יוכלו העדים לחזור בשאלתו, ודברים

אלו הם אצרכות גדולה אין כאן מקומם, אבל זה פשוט דאין בית דין, א"כ

לא הוה נגמר דין, ולא שייך כאשר זמם אף אם היה הדבר לפני בית דין, מ"מ כיון

דאין נר"ן בית דין, בית דין לא מעלין וכו', א"כ נראה לי ברור דבליסור והימר

בפלוני רכב השור נידון השור כמנהדרין של כ"ג, ע"ש, א"כ שייך נגמר דין כמו

דיני נפשות, אבל בליסור והימר לא שייך זה ואין דין הומה, יש להאריך

הרבה בראיות, ונעשה"י זה נראה לי ברור מזד הפכחא.

ש"ב ראייתו נחמיצות המשפט שם ביאורים סק"ג, דהשיג על קלות המוסר,

דכיון דבליסור והימר אין נר"ן עדות בפני בית דין, אפשר דלא חדשה

חורה דין הומה ככה"ל גזונא, ע"ש. ולעני"ד אף אם נאמר דגם בליסורין בעינן

לפני בית דין של שלשה, עיין אבה"ע ס"י י"ו [בנחלקת מחוקק הניל] בשם החו"מ

[בנאות פ"ו ע"ב ד"ה מכלל], מ"מ אין זה דין רק הוראה, כיון דלא שייך נגמר

דין, חוה ברור.

וזה פשוט, דלש אין בזה דין הומה כיון דליכא גמר דין, הוא הדין דאין

לוקין, כיון דעל לאו דלא תענה אין לוקין רק מחמת והיה אם כן, ודאי

ג. כ"כ בשה"מ להר"ם בפתיחתו שבסוף שורש י"ד. ד. באחד מכה"י "גמול"י אולם ראה לקמן רש מצוה תקי"ט. ה. בדכתוב [דברים י"ט, י"ט] ועשייתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו. וצ"ע מצוה תקכ"ד.

10

הומה
עדות
איסור
והימר

(ד) דשיטות בזה עיין פתחי תשובה אבה"ע ס"י י"ד סק"ג
(ה) עיין יראים ס"ר קצ"ה ורמ"ג. נראה שנסתפק בזה, וצ"ע בסב"ב ליראיו ובתוספות
ראם סק"ד